

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در بررسی

طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب ۱۳۷۹

مطرح در جلسه ۱۳۹۰/۷/۶ شورای نگهبان

استخراج، تنقیح و تدوین: کاظم کوهی اصفهانی

بازبینی: امین الله زمانی

طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب ۱۳۷۹

۱- مقدمه

طرح یک‌فوریتی «طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب ۱۳۷۹» را عده‌ای از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به دلیل بروز برخی برداشت‌های متفاوت نسبت به جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی به مجلس تقدیم کردند. در ابتدا عنوان طرح پیشنهادی نمایندگان، «طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۳۰» بود. در مقدمه توجیهی این طرح، ضرورت ارائه این طرح و فوریت آن به صورت زیر تبیین شده است: «قانون‌گذار جهت حمایت از افرادی که در مشاغل سخت و زیان‌آور مشغول انجام وظیفه می‌باشند، جزء (۱) بند (ب) ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی را تصویب نموده و مقرر داشته هر سال سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور، هر یک سال محاسبه خواهد شد. اما سازمان تأمین اجتماعی در اجرای قانون مذکور دچار ابهام و تشکیک شده و با تفسیر مضیق، در مورد افرادی که قبل از تکمیل بیست سال یا بیست و پنج سال اشتغال متوالی یا متناوب در کارهای سخت و زیان‌آور، به هر دلیلی در کارهای عادی مشغول به کار شوند، به عدم احتساب و عدم برقراری و محاسبه سابقه پرداخت حق بیمه با ضریب یک و نیم سال اصرار ورزیده که این امر علاوه بر تضییع حقوق مشمولین این قانون، موجب دوگانگی در اجرای قانون می‌شود. علی‌ای حال، با توجه به مرقومات فوق ضرورت تفسیر و رفع ابهام مورد نظر ضروری به نظر می‌رسد.»

یک فوریت این طرح، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۰/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و برای بررسی به کمیسیون اجتماعی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد. این کمیسیون، با تشکیل جلسه در مورخ ۱۳۹۰/۴/۵ مفاد استفساریه را عیناً به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. بررسی این استفساریه در دستور جلسه ۱۳۹۰/۶/۲۹ مجلس قرار گرفت که با اصلاحاتی به تصویب رسید و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان پس از بررسی مصوبه مزبور در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۶ خود، با اعلام عدم مغایرت مفاد آن با موازین شرع و قانون اساسی، نظر خود را طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۳۹۶۱ مورخ ۱۳۹۰/۷/۶ اعلام کرد.

۲- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی (اصلاحی مصوب ۱۳۷۹) مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۰/۶/۲۹

۲-۱- موضوع استفساریه

"آیا مطابق جزء (۱) بند «ب» تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی^۱ اصلاحی مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۳۰، سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور به هر میزان، قبل یا بعد از اشتغال در مشاغل عادی به ازاء هر سال سابقه، یک و نیم (۱/۵) سال محاسبه خواهد شد؟
نظر مجلس: بلی، سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور به هر میزان، قبل یا بعد از اشتغال در مشاغل عادی به ازاء هر سال سابقه، یک و نیم (۱/۵) سال محاسبه خواهد شد."

۲-۱-۱- نظرات استدلالی

۲-۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

تفسیری که مجلس نسبت به این ماده انجام داده است، فی نفسه مغایرتی با موازین شرع و قانون اساسی ندارد، لیکن ظاهراً جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) از مواردی است که با ایراد مغایرت شورای نگهبان مواجه شده که با اصرار مجلس بر مصوبه خویش وفق اصل ۱۱۲ قانون اساسی برای حل اختلاف، به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفته و در آنجا به تصویب رسیده است. بر این اساس، در صورتی که این قسمت از قانون تأمین اجتماعی، مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام باشد، مقام صالح برای تفسیر آن، وفق قواعد و همچنین نظریه تفسیری شورای نگهبان^۲، نهاد واضح آن مصوبه؛ یعنی مجمع تشخیص مصلحت نظام است که در این صورت، تفسیر آن توسط مجلس شورای اسلامی ناصحیح و مغایر با اصل ۱۱۲ قانون اساسی و تفسیر ارائه شده از آن می‌باشد.

۲-۱-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶)، هر چند از موارد اختلافی میان مجلس و شورای نگهبان بوده که به مجمع تشخیص مصلحت نظام رفته است، لیکن مفاد آن در مجمع تصویب نشده، بلکه از مصوبات مجلس

---

^۱ جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی ۱۳۷۹: «افرادی که حداقل بیست سال متوالی و بیست و پنج سال متناوب در کارهای سخت و زیان‌آور (مخل سلامت) اشتغال داشته باشند و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان پرداخته باشند، می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند. هر سال سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور، یک و نیم سال محاسبه خواهد شد.»

^۲ نظریه تفسیری شماره ۴۵۷۵ مورخ ۱۳۷۲/۳/۳ شورای نگهبان: «... ۲- تفسیر مواد قانونی مصوب مجمع در محدوده تبیین مواد با مجمع است...».

است که به تأیید شورای نگهبان نیز رسیده است؛ توضیح آنکه، علت ارجاع جزء (۱) بند (ب) به مجمع تشخیص مصلحت نظام این بوده که در لایحه تقدیمی دولت به مجلس، در جزء (۱) بند (ب) برای مشمولین، علاوه بر داشتن حداقل بیست سال متوالی و بیست و پنج سال متناوب در مشاغل سخت و زیان‌آور، شرط سنی ۴۵ سال برای مردان و ۴۰ سال برای زنان هم ذکر شده بود که مجلس در بررسی خود، شرط سنی مذکور را حذف کرد. شورای نگهبان بر همین اساس، به استناد اصل ۷۵ قانون اساسی، حذف این شرط را باعث افزایش هزینه عمومی دولت تشخیص داد و آن را مغایر با اصل مزبور اعلام کرد.^۳ آنچه در مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیده است، صرفاً تأیید نظر مجلس شورای اسلامی در حذف شرط سنی مذکور بوده است. بر این اساس، مفاد جزء (۱) بند (ب)، مصوبه مجلس است که به تأیید شورای نگهبان نیز رسیده است و لذا مجلس در این طرح، بر اساس اصل ۷۳ قانون اساسی، به تفسیر مصوبه خویش اقدام کرده است.

۲-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، استفساریه مزبور را مغایر با قانون اساسی و موازین شرع تشخیص نداد.

نظر نهایی شورای نگهبان: مصوبه مجلس در خصوص طرح استفساریه جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی (اصلاحی مصوب ۱۳۷۹)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

---

^۳. ایراد شورای نگهبان نسبت به جزء (۱) بند (ب) تبصره (۲) ماده (۷۶) در نظریه شماره ۷۹/۲۱/۱۹۷۴ مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۳: «در جزء ۱ بند (ب) تبصره ۲ ماده واحده با توجه به حذف شرط سنی ۴۵ سال برای مردان و ۴۰ سال برای زنان، مذکور در تبصره ۲ ماده واحده لایحه دولت از این جهت که در موارد دولتی شامل افرادی نیز می‌شود که با کمتر از حداقل شرط سنی مذکور بازنشسته می‌گردند، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی تشخیص داده شد.»